

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Veronika Crhonková

Nouzová nocoviště v Národním parku Šumava

Emergency overnight shelters in the Šumava National park

Bakalářská práce

Praha 2009

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Dana Fialová, Ph.D.

Ráda bych poděkovala své vedoucí bakalářské práce paní RNDr. Daně Fialové, PhD. za její pomoc a cenné rady, vždy doprovázené velkou dávkou trpělivosti, panu Petru Šrailovi a celé Správě Národního parku Šumava za poskytnuté materiály a informace, své rodině a přátelům za podporu a v neposlední řadě také všem, kteří se účastnili dotazníkového šetření.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a informačních zdrojů.

V Praze dne .....

Obsah

Seznam zkratk.....	4
Seznam tabulek.....	5
Seznam map.....	5
Seznam grafů.....	5
Seznam obrázků.....	5
Seznam příloh.....	6
1. Úvod.....	8
2. Rešerše literatury.....	10
3. Metodika a struktura práce.....	12
4. Charakteristika území.....	14
4.1 Obecná charakteristika území.....	14
4.2 Charakteristika území z hlediska CR.....	17
4.3 Historie turistiky v NP Šumava	19
4.4 Správa Národního parku Šumava a CHKO.....	21
5. Nouzová nocoviště.....	22
5.1 Oficiální text NPŠ.....	22
5.2 Charakteristika jednotlivých nocovišť.....	27
5.3 Vyjádření starostů obcí.....	30
5.4 Výhody a nevýhody NN.....	31
5.5 Informovanost	32
5.6 Návrhy na změnu.....	33
6. Výsledky dotazníkového šetření.....	37
6.1 První dotazníkové šetření SNP.....	37
6.2 Druhé dotazníkové šetření.....	39
7. Závěr.....	44
8. Seznam literatury a zdrojů.....	46
Přílohy.....	48

Seznam zkratek

BR – Biosférická rezervace

CR – Cestovní ruch

ČSÚ – Český statistický úřad

ČT – Česká televize

FTVS – Fakulta tělesné výchovy a sportu

HS – Hasičská služba

CHKO – Chráněná krajinná oblast

ISS – Informační a strážní služba

KČT – Klub českých turistů

k. ú. – Katastrální území

MŽP – Ministerstvo životního prostředí

NN – Nouzová nocoviště

NP – Národní park

NPŠ – Národní park Šumava

PŘF – Přírodovědecká fakulta

SNPŠ – Správa Národního parku Šumava

TV – Televize

UK – Univerzita Karlova

UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

VŠ – Vysoká škola

w. s. - Webové stránky

ZIS – Záchranný integrovaný systém

ŽP – Životní prostředí

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Územní lokalizace NN

Tabulka č. 2: Souhrn počtu návštěvníků

Seznam map

Mapa č. 1: Národní park a Biosférická rezervace Šumava

Seznam grafů

Graf č. 1: Zkušenosti s NN v NPŠ

Graf č. 2: Informační zdroje

Graf č. 3: Zkušenosti s NN v zahraničí

Graf č. 4: V jaké zemi se respondent setkal s NN

Graf č. 5: Osobní zkušenosti se zahraničními NN

Graf č. 6: V jaké zemi se respondent využil NN

Graf č. 7: Dostatečná informovanost o NN podle respondentů

Graf č. 8: Návštěvnost w. s. NPŠ

Graf č. 9: Četnost návštěv w. s. NPŠ

Graf č. 10: Přehled respondentů o akcích v NPŠ

Graf č. 11: Zájem respondentů o NN

Graf č. 12: Prospěšnost NN pro CR v NPŠ

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Značení 1. zóny (strom)

Obrázek č. 2: Značení 1. zóny (rozcestník)

Obrázek č. 3: Nouzové nocoviště

Obrázek č. 5: Poloha NN 1

Obrázek č. 6: Poloha NN 2

Obrázek č. 7: Značení NN (strom)

Obrázek č. 8: Značení NN (rozcestník)

Obrázek č. 9: NN Hůrka u Prášil

Obrázek č. 10: NN Modrava

Obrázek č. 11: NN Poledník

Obrázek č. 12: NN Bučina

Obrázek č. 13: NN Strážný

Obrázek č. 14: Návrh nových NN 1

Obrázek č. 15: Návrh nových NN 2

Seznam příloh

Příloha č. 1: Zónace v NP a CHKO Šumava

Příloha č. 2: Nouzové nocoviště Hůrka

Příloha č. 3: Nouzové nocoviště Poledník

Příloha č. 4: Nouzové nocoviště Bučina

Příloha č. 5: Nouzové nocoviště Nové Údolí

Příloha č. 6: Nouzové nocoviště Modrava

Příloha č. 7: Nouzové nocoviště Strážný

Příloha č. 8: Dotazník pro studenty Přírodovědecké fakulty UK v Praze

Příloha č. 9: Osnova řízeného rozhovoru se starosty obcí

Příloha č. 10: Obrazová galerie

Abstrakt:

Práce se zabývá studiem *Nouzových nocovišť*, jako ploch určených k bivakování v Národním parku Šumava. Vzhledem k faktu, že národní parky jsou oblastí chráněnou státem, představují zde nouzová nocoviště jedinou legální možnost přespání ve volné přírodě. Tato nocoviště byla zřízena Správou Národního parku Šumava v roce 2008. Práce seznamuje s problematikou nouzových nocovišť, hodnotí roční působení těchto nocovišť a navrhuje změny. Součástí práce je také vyhodnocené dotazníkové šetření, které se týká informovanosti o nouzových nocovištích.

Klíčová slova:

nouzová nocoviště, bivakovací místa, Šumava, Národní park Šumava, cestovní ruch Česka

Abstract:

This thesis studies Emergency overnight shelters like areas determinated to bivouacing in the Šumava National park. Seeing that national parks are areas protected by government, Emergency overnight shelters representative only way of sleeping in the wild. They are composed by the Šumava National park administration in 2008. The thesis becomes acquainted with the problematic of the emergency shelters, makes the annual rating of these shelters and proposes the changes. The part of this thesis is the rated field-research questionnaire concerning the informedness about the emergency shelters.

Keywords:

Emergency overnight shelters, Šumava, National park Šumava, tourism of the Czech republic

1. Úvod

Myšlenka národních parků (dále jen NP) se objevila v době, kdy se společnost začala modernizovat, industrializovat a urbanizovat. Středem zájmu byla rozvíjející se kapitalistická ekonomika a maximalizace využití prostoru. Teprve od poloviny 19. století je silným faktorem pro zřizování parků snaha o ochranu území před takovým rozvojem lidských aktivit.

Ochrana přírody vznikla jako vedlejší produkt touhy využít tyto „bezpečné“ oblasti. Cestovní ruch (dále jen CR) se rychle stal nedílným aspektem národních parků v zemích Nového světa. Zakládání parků bylo doprovázeno rozvojem ubytování a s cestovním ruchem spojené infrastruktury, ale také železnic, které propojovaly hustě osídlené oblasti s parky. Navzdory zájmu využít parky pro turismus, se také silně rozvíjela myšlenka chránit unikátní flóru a faunu v daných oblastech (Lew, Hall, Williams 2004).

V dnešní době národní parky vystupují jako samostatné objekty. Existuje zde konkurenční boj a ačkoli jsou NP příspěvkové organizace, snaží se fungovat jako firmy, které jsou závislé na zákaznících, turistech. Pro NP je většinou jedinou možností zisku cestovní ruch. NP jsou vedeny snahou přilákat turisty něčím výjimečným. I zde platí principy „know-how“. Tímto lákadlem je bezesporu tzv. zážitkový turismus, oslovující svou rozmanitostí čím dál širší okruh turistů.

Nouzová nocoviště (dále jen NN) v Národním parku Šumava jsou názornou ukázkou snahy přilákat turisty právě do Národního parku Šumava (dále jen NPŠ). Tato nocoviště umožňují turistům to, co dosud nebylo možné, a to, legálně přenocovat na území NP. Správa NP takto vychází vstříc úzkému okruhu lidí, který je ochotný strávit noc pod širým nebem a poznat tak krajinu NP z jiného úhlu pohledu.

Vzniku NN předcházela léta zkušeností s vícedenními přechody a nelegálním přenocováním na území šumavského národního parku.

Důvodem vzniku této bakalářské práce je zájem autorky o druh CR umístěného ve volné přírodě. Snahou je rozšířit informovanost lidí o NN, především studentů, jakožto potenciálních uživatelů.

Tato práce je inspirována vlastními zkušenostmi autorky s nouzovými nocovišti v NP Šumava a vznikla ve spolupráci se Správou NP Šumava. Práce vychází z podkladů poskytnutých Správou NP Šumava, vlastního dotazníkového šetření a z informací získaných z dostupné literatury a elektronických zdrojů.

Cílem této práce je seznámit s existencí NN, ověřit jejich fungování, zlepšit informovanost, zhodnotit úspěšnost ročního působení NN v NPŠ a navrhnout případné změny.

Na úvod práce jsem si stanovila několik otázek, které se budu snažit na závěr práce zodpovědět.

- *Je informovanost o NN dostatečná?*
- *Jsou NN turisty využívána?*
- *Jsou nutné úpravy těchto nocovišť?*

Struktura práce je následovná: na úvod navazuje kapitola, která se věnuje metodice práce a rozboru literatury. Následující kapitoly jsou věnovány stručné charakteristice území z fyzickogeografického hlediska a z hlediska CR. V dalších kapitolách je nastíněna historie turistiky na území Šumavy a úvod do problematiky nouzových nocovišť v NPŠ. Na tyto kapitoly navazuje srovnání nouzových nocovišť v České republice se zahraničními obdobami těchto míst. Samostatná kapitola je věnovaná dotazníkovému šetření probíhajícímu u vybraného vzorku populace. V závěru práce jsou shrnuty základní poznatky, výsledky dotazníkového šetření a zodpovězení otázek.

Považuji za nutné dodat, že tato forma cestovního ruchu není masovou záležitostí a je zaměřena pouze na specifický okruh turistů. Musíme proto zohlednit fakt, že se jedná pouze o okrajovou formu cestovního ruchu a nevztahovat výsledky práce na turismus jako celek.

2. Rešerše literatury

Pro svou práci jsem měla k dispozici celou řadu tištěných a elektronických publikací, které se věnují cestovnímu ruchu a také Národnímu parku Šumava. Nesnadné bylo naopak dohledání jakékoli literatury, týkající se problematiky NN. Tento typ turistické infrastruktury a forma CR s ním spojená jsou u nás zavedeny velmi krátce a literatura, která se jimi zabývá prozatím nebyla publikována. Problematické bylo také dohledání cizojazyčné literatury na toto téma, protože se jedná o velmi okrajovou část cestovního ruchu, která je navíc velmi odlišná v různých zemích světa. Tato forma cestovního ruchu je značně opomíjena jak autory, tak i samotnou veřejností.

Jak už bylo výše uvedeno, měla jsem možnost čerpat z celé řady publikací týkající se cestovního ruchu. V obecném pojetí CR jsem se obracela především na publikace jako jsou například *Geografie cestovního ruchu* (Kopačka, Šíp, Štěpánek 2001), která je pojata jak z obecného hlediska, tak se také zabývá jednotlivými světovými a českými regiony nebo *Recreational trails, human activity and nest predation in lowland riparian areas* (Miller, Hobbs 2000). Jako další můžu jmenovat publikaci *Geográfia cestovného ruchu* (Mariot 1983). Tato kniha patří mezi starší, avšak pro účely bakalářské práce byla postačující. Pro objasnění některých základních pojmů jsem využila *Atlas cestovního ruchu České republiky* (Vystoupil 2006) a *Výkladový slovník cestovního ruchu* (Pásková, Zelenka 2002). Tyto obecné publikace pro mě byly důležité pro zorientování se v širším pojetí CR, pro definování základních pojmů a pro získání přehledu a utváření souvislostí.

Pro podrobnější seznámení se sledovanou oblastí, tzn. Národním parkem Šumava, jsem prostudovala dílo *Národní parky a chráněné krajinné oblasti* (Balák 2003). Zde jsem využila hlavně poznatků, které se týkaly fyzickogeografické charakteristiky regionu, které jsou určujícím faktorem vzniku daného CR. Jako další bych uvedla dílo *Šumava: příroda, život, historie* (Anděra, Zavřel 2003), která mi poskytla podklady pro kapitolu, pojednávající o charakteristice Šumavy z hlediska cestovního ruchu a zároveň a uvádějící historické souvislosti. Za důležité považuji období v letech 1948 – 1989, které tato publikace okrajově zmiňuje.

Velkým přínosem mi byly deníky vydávané Správou národního parku (dále jen SNP). Jedná se například o občasník *Nová Šumava*. Díky nim jsem se dozvěděla více o práci SNP. Články v nich publikované zprostředkovávají komunikaci mezi SNP, obyvateli obcí a turisty. Mezi dalšími bych vyzdvihla informační letáky umístěné jak v elektronické formě na webových stránkách NPŠ, tak v tištěné podobě v informačních střediscích v NPŠ.

Pro účely této práce jsem se seznámila se *zákonem č. 114/1992 Sb. O ochraně přírody a*

krajiny. Tento definuje národní park jako zákonem vymezenou oblast se specifickými vlastnostmi a povinnostmi vůči přírodě, krajině a lidem. Zde jsem se podrobněji seznámila s rolí státu v péči o chráněné oblasti. Mezi mnou vybranými publikacemi se také objevila díla vydaná Správou národního parku a chráněné krajinné oblasti Šumava např. *Bezpečná Šumava* (Fait, Slonková 2008) a *Plán péče Národního parku Šumava* (Správa NP a CHKO Šumava 2000).

Důležitými zdroji se pro mě staly elektronické publikace. Vzhledem k nedostatku tištěné literatury, která by se věnovala problematice nouzových nocovišť, jsem z velké části musela čerpat informace z důvěryhodných internetových zdrojů. Opírala jsem se hlavně o oficiální internetové stránky Národního parku Šumava www.npsumava.cz.

Čerpala jsem také z bakalářských prací *Pozice turistických informačních center na trhu cestovního ruchu* (Syrový 2008) a *Rekreační využití vodních nádrží v Česku se zaměřením na Lipno, Máchovo jezero, Seč a Nové Mlýny* (Frantál 2009). Tyto práce se týkají CR a zároveň NPŠ a byly mi velkou inspirací. Byly mi nápomocny jak s formální stránkou práce tak s faktickými informacemi.

Součástí mé práce je dotazníkové šetření, proto jsem vyhledala publikace objasňující postup tohoto výzkumu. Mezi ně patří dílo *Kvalitativní výzkum* (Hendl 2005).

Částečně vycházím také z vlastních poznatků a zkušeností s nouzovými nocovišti.

3. Metodika a struktura práce

Před zahájením vlastní práce jsem se soustředila na získávání poznatků a informací týkajících se dané problematiky. Začala jsem u literatury obecně se zabývající cestovním ruchem. Definováním cestovního ruchu, turistiky apod. Snažila jsem se o získání obecnějšího přehledu a alespoň částečné orientace v literatuře zaměřené na cestovní ruch. Zároveň s touto problematikou jsem prostudovala literaturu pojednávající o regionu Šumava, NP Šumava a CHKO Šumava.

Velmi přínosné mi byly práce Fialové, Gelné, Hovorkové, Kadlecové (2007) a studentské práce Syrového (2008) a Frantála (2009). Práce Fialové, Gelné, Hovorkové, Kadlecové (2007) mě inspirovaly převážně v obecném začlenění Šumavy do CR, kde uvádí druhové vymezení CR v této oblasti. Zároveň zde uvádí stručný souhrn výzkumu kolektivu autorů soustředěných kolem M. Čihaře z Ústavu pro životní prostředí PřF UK v Praze, který se zabývá vztahem CR a NP.

Po prostudování tištěné literatury jsem se pokusila získat informace z internetových zdrojů a to hlavně z oficiálních webových stránek NP Šumavy. Dále pak z turistických informačních serverů jako jsou webové stránky časopisu Treking nebo oficiální stránky Klubu českých turistů (dále jen KČT). Z cizojazyčných serverů mohu jmenovat například oficiální stránky Švédského ministerstva životního prostředí. Tyto jsem kontaktovala prostřednictvím emailu. Snahou bylo získat informace o možnostech přespávání ve švédských NP.

V další fázi jsem se snažila získat konkrétnější informace k jednotlivým NN. Nejdůležitější pro mou práci, bylo navázání kontaktu se Správou NP Šumava, která mi v tomto směru vyšla vstříc a poskytla mi důležité informace. Pomocí řízených rozhovorů a emailové korespondence jsem získala většinu potřebných informací o vzniku, údržbě a využívání nouzových nocovišť. Tato komunikace s pracovníky SNP probíhala v průběhu jara a léta roku 2009. V návaznosti na tuto korespondenci proběhla přímá konfrontace s NN a s SNP. Zde jsem získala fotografie NN a další informace, například informační letáky. Seznámila jsem se také letmo s chodem SNP a prostředím NP. Kromě SNP jsem kontaktovala představitele obcí, v jejichž katastrálním území (dále jen k. ú.) NN leží. Komunikace probíhala metodou řízeného rozhovoru přes telefon (Příloha č.9). Důvodem bylo získání názorů na NN, vztahy s SNP a ovlivnění nouzovými nocovišti.

Fotografie z NP Šumava a NN pochází z vlastních zdrojů a dalších zdrojů převzatých od jiných studentů Fakulty tělesné výchovy a sportu v Praze. Informace od studentů byly prvním impulsem a zároveň první zkušeností s NN.

Pro potřebu získávání dalších názorů na vznik a fungování nouzových nocovišť jsem sestavila dotazník obsahující 9 otázek, které byly určeny pro studenty Přírodovědecké fakulty

a Fakulty tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze. Dotazníky byly pomocí pedagogů fakult distribuovány mezi studenty. Jejich vyplňování probíhalo v rámci vyučovacích hodin na předem vytištěné listy a trvalo asi 5 minut. Výzkum probíhal v období jara roku 2009. Dotazník vyplnilo 232 respondentů. Poznatky získané z dotazníkového šetření byly zpracovány do grafů a použity k hodnocení informovanosti o NN.

SNP se při vzniku NN nechala inspirovat podobnými zařízeními ve Skandinávii. Tato místa se vyskytují také v jiných zemích jako je například Rakousko, Francie nebo Nový Zéland.

4. Charakteristika území

4.1 Obecná charakteristika území

Chráněnou krajinou oblast Šumava vyhlásilo Ministerstvo školství a kultury 27.12. 1963.

Národní park Šumava vznikl v 20.3. 1991 uvnitř dosavadního CHKO. Z celkové plochy 163 000 ha bylo vyjmuto 68 520 ha, které tvoří dnešní plochu NP. NP Šumava se tak stal největším národním parkem v České republice. Území Šumavy je od roku 1990 zařazeno do mezinárodní sítě biosférických rezervací (dále jen BR) UNESCO vyhlášených v rámci programu Man and Biosféra – MaB (Člověk a biosféra). BR Šumava se rozkládá na ploše 1670 km², zahrnuje celý Národní park Šumava a většinu plochy CHKO Šumava.

NP Šumava se rozprostírá od Železné Rudy po Zadní Zvonkovou a tvoří tak téměř 70 km dlouhý pás podél německých a rakouských hranic. Administrativně spadá větší sz. část ke kraji Plzeňskému a menší jv. část ke kraji Jihočeskému. Zasahuje na území 3 okresů: Klatovy, Prachatice a Český Krumlov a je zahrnuta v jednom územním celku NUTS II – Jihozápad. Rozkládá se na území celkem 22 obcí a žije zde okolo 2 000 obyvatel. Ochranné území NP není vymezeno, ale jeho funkci plní Chráněná krajinná oblast Šumava, která území národního parku obklopuje.

Správa NP sídlí společně se správou CHKO ve Vimperku.

Šumava patří mezi nejrozsáhlejší a nejstarší pohoří střední Evropy s rozsáhlými relikty vrcholových plošin. Celé území NP náleží ke geomorfologickému celku Šumava, a to od SZ k JV k podcelkům Železnorudská hornatina, Šumavské pláně a Trojmezenská hornatina. Pohoří Šumava vytvářejí především metamorfované horniny, zvláště ruly a svory, a hlubinné vyvřeliny, především žuly. Šumava je kra vyzdvižená nad okolní krajinu v době alpinského vrásnění. Zatímco k Dunaji klesá poměrně příkře, na naše území je pokles pozvolnější. Povrch Šumavy byl podlouhá léta zarovnáván na parovinu, jejímž nejrozsáhlejším zbytkem jsou Šumavské pláně, nejrozsáhlejší geomorfologická jednotka pohoří. Horské hřbety, které z ní vybíhají k SZ a JV, jsou členitější a mají větší výškové rozdíly. Na jejich vzniku se podílela zejména zvýšená eroze vodních toků v době třetihorních zdvihů, která vymodelovala údolí a horské vrcholy. Nejvyšší horou na české straně je Plechý 1378 m n. m. Povrch do dnešní podoby dotvořilo silné ochlazení ve starších čtvrtohorách. Celkově má Šumava středohorský ráz bez velkých výškových rozdílů, převážně s oblými vrcholy. Chladnější a vlhčí podnebí ovlivnilo vznik četných rašelinišť, která nesou místní označení slatě. Celé pohoří pokrýl souvislý komplex lesů, který dlouho tvořil těžkoprostupnou hranici Čech. Počínaje 17. stoletím byl přirozený lesní porost, v němž se střídal smrk s jedlí, bukem a javorem,

nahrazován smrkovými monokulturami. Původní skladba lesa se zachovala pouze na odlehlých místech (Balák 2003).

Šumava byla osídlována poměrně pozdě. České obyvatelstvo se usadilo hlavně v jejím podhůří, zatímco vyšší části pohoří zalidnili převážně němečtí kolonisté. Velké změny v přirozeném vývoji nastaly po 2. světové válce. Německé obyvatelstvo bylo odsunuto a mnohé obce se vylidnily. Po roce 1948 komunistický režim spustil „železnou oponu“ a téměř celá Šumava se změnila na pohraniční pásmo nepřístupné civilním osobám. Zbýlé obyvatelstvo bylo s centrálních částí vystěhováno, opuštěné vesnice srovnány se zemí a z jádra Šumavy se stala zcela neobydlená oblast (Balák 2003).

Podle zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny je NP z hlediska ochrany přírody rozdělen do 3 zón. Nejprísnější režim ochrany je stanoven pro 1. zónu, kde by měla být příroda ponechána přirozenému vývoji bez zásahů člověka. Hranice 1. zóny jsou v terénu vyznačeny správou NP. Pohyb návštěvníků je zde povolen pouze po turisticky značených trasách. 1. zóny zabírají plochu 7372 ha. (Příloha č. 1)

1. zóna – přísná přírodní – 13% z celkové ploch

zahrnuje nejceněnější části, území je ponecháno přirozenému vývoji bez vlivu člověka, platí zde zákaz vstupu mimo vyznačené trasy

2. zóna – řízená přírodní – 83% z celkové plochy

člověkem převážně pozměněné lesní a zemědělské ekosystémy

3. zóna – okrajová – 4% z celkové plochy

území značně pozměněné člověkem, osídlené nebo hospodářsky kultivované oblasti zejména obce, jejich okolí a zemědělské plochy

Obrázek č. 1: Značení 1. zóny (strom)

Zdroj: autorka, 18. 9. 2008

Obrázek č. 2: Značení 1. zóny (rozcestník)

Zdroj:
autorka, 18. 9. 2009

Mapa č. 1: Národní park a Biosférická rezervace Šumava

NÁRODNÍ PARK A BIOSFÉRICKÁ REZERVACE ŠUMAVA

Zdroj: <http://www.npsumava.cz>

4.2 Charakteristika území z hlediska CR

Cestovní ruch se stává na přelomu tisíciletí klíčovým ekonomickým odvětvím, dosahujícím obdobných zisků jako ropný a automobilový průmysl. Podle trendů posledních desetiletí je možné předpokládat, že bude nabývat na intenzitě i v budoucnu. Zákonitě s tímto růstem bude nabývat i škála turistických destinací a produktů, vedle klasického zájmu o kulturní památky bude vstupovat do popředí zájem o památky technické dokumentující rychlý pokrok ve dvacátém století, ale zejména, vlivem narůstajícího ohrožení původních přírodních biotopů, růst zájmu o cestování do přírody představované zejména chráněnými územími (Eagles 2002, Weaver 1998).

Cestovní ruch situovaný do přírodního prostředí je v mnoha oblastech světa podporován a to jednak z důvodů ochrany přírody, ale je také zdrojem příjmů (Hearne, Salinas 2002). Některé oblasti jsou státem určeny jako zvláště chráněné. Takovéto území stát definuje jako zvláště chráněnou část přírody, která je velmi významná nebo jedinečná část živé či neživé přírody. Může jí být část krajiny, geologický útvar, strom, živočich, rostlina a nerost, vyhlášený ke zvláštní ochraně státním orgánem (zákon č.114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny).

Pokud se jedná o cestovní ruch situovaný do oblastí takto chráněných, je zřejmé, že se bude řídit přísnějšími pravidly než v oblasti nevymezené jako zvláště chráněné. CR zde podléhá zákonu č.114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Je potřeba věnovat zvýšenou pozornost jeho řízení a rozvoji. Rozvojem je míněn udržitelný rozvoj, který deklaruje Agenda 21 a který lze chápat jako takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby (Agenda...1997, Pásková, Zelenka 2002).

Cestovní ruch na území NP a CHKO Šumava je zaměřen hlavně na turistiku, jakožto na druh CR, kdy se účastník pohybuje vlastní silou (případně s využitím síly zvířat, ale nemotorizovaně), jde tedy o aktivní formu účasti návštěvníků na CR (Pásková, Zelenka 2002). Správní orgány NP a CHKO Šumava se snaží o propagaci měkkého CR.

Aktivita cestovního ruchu jsou v zájmovém území realizovány celoročně s dominantní letní sezónou s vrcholem o letních školních prázdninách a v zimě v závislosti na délce trvání sněhové pokrývky.

Pro cestovní ruch realizovaný v letní sezóně je typické využití ubytovacích kapacit hotelového typu tak i ubytování v chatových a stanových táborech lokalizovaných mimo hranice NP. V prostorách NP se pohybují především návštěvníci, kteří se dopravili vlastními automobily a přímo v NP se pohybují pěšky nebo na kole. Jsou rozptýleni po turistických cestách, přesto však dochází ke kumulaci na při přírodně nejatraktivnějších místech (Kvilda, Antýgl) a konfliktům při

parkování, střetávání pěších a cykloturistů pohybujících se po stejné značených trasách. Návštěvníci jsou převážně jednodenními výletníky, ovšem pokud jsou ubytováni v zázemí NP, jejich návštěva se v prostorách parku během jejich, většinou týdenního pobytu, opakuje (Fialová, Gelná, Hovorková, Kadlecová 2007). V celé oblasti Šumavy je upravena síť kolem 500 km značených turistických tras, okolo 350 km cyklotras a 340 km lyžařských běžeckých tras.

Mezi zahraničními návštěvníky dominují Němci, vedle geografické blízkosti je k tomuto území váží historické a rodácké reminiscence (Kopačka, Šíp, Štěpánek 2001). Podíl zahraničních hostů na celkovém počtu přenocování se pohybuje v okresech Klatovy a Český Krumlov v rozmezí 25-49,9 % a v okrese Prachatice v rozmezí 15-24,9 % (Vystoupil 2006).

Šumava jako oblast má pro cestovní ruch velmi dobré přírodní podmínky. V porovnání s řadou jiných českých pohoří představuje Šumava minimálně narušené území, což je také důsledek dlouhodobého uzavření velké části této oblasti pro běžnou návštěvnost v období po druhé světové válce. Ze stejného důvodu však centrální část Šumavy postrádá potřebnou turistickou infrastrukturu (Kopačka, Šíp, Štěpánek 2001).

Velký nárůst návštěvnosti je zaznamenán v souvislosti s politickými změnami počátkem devadesátých let a s zpřístupněním pohraničního pásma, kdy pěší turisté mohli navštěvovat do té doby přírodně atraktivní, komunikacemi vybavené, ale pro veřejnost uzavřené příhraniční prostory. Dalším impulzem pro zvýšení počtu návštěvníků byl rozvoj cykloturistiky, především nasycení trhu horskými koly v druhé polovině devadesátých let. Šumavské mírně zvlněné pláně vybavené cestami s upraveným povrchem, jakožto pozůstatek po vojenských komunikacích, představují ideální terén pro nenáročnou rodinnou cykloturistiku (Fialová, Gelná, Hovorková, Kadlecová 2007). Izolovanost Šumavy do roku 1989 způsobila, že je tato oblast z hlediska CR slaběji rozvinuta než v jiných NP na území České republiky. Z druhé strany díky dlouhodobé izolaci si krajina zachovala specifický ráz nepostižený z větší míry lidskou činností a lze očekávat zhodnocení ekologických kvalit jejího území.

Šumava je územím s velkým potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu avšak díky radikální změně sídelního a hospodářského vývoje od roku 1989 je ten větší než současná schopnost jej racionálně využít (Kopačka, Šíp, Štěpánek 2001).

Chráněná území není možné chápat jako území zakonzervovaná, ale živoucí. Jako území, která pro svou unikátnost a výjimečnost požívají zákonné ochrany, ale ve kterých také žijí lidé, kteří jsou s těmito územími spjati a jsou jejich nedílnou součástí, tvoří s nimi jednotný celek. Dále jsou to pak také návštěvníci tohoto území, kteří musí daná pravidla respektovat, ale zároveň pro ně musí být vytvořeny motivující faktory (Fialová, Gelná, Hovorková, Kadlecová 2007).

4.3 Historie turistiky v NP Šumava

Nejstarší dochované zprávy o turistice na Šumavě pochází ze 2. pol. 18. století. Tehdy šlo ovšem pouze o výjimečné případy. V roce 1877 došlo k otevření železniční tratě z Plzně do Železné Rudy. Tím se velmi usnadnil přístup do jinak špatně přístupných míst. V 70. a 80. letech 19. století vznikají první turistické průvodce Šumavy (hlavně Železnorudska).

V roce 1894 byl na Šumavu dovezen první pár lyží a zimní turistika se zde rychle ujala. S postupným přílivem turistů začaly vznikat turistické spolky a kluby, které měly za úkol turistiku podporovat. Vzhledem k těsné blízkosti státní hranice a historickým aspektům osídlování, byla Šumava oblastí česko-německou. Docházelo zde proto k střetům zájmů mezi německou a českou stranou. Jako protiváha ke vzniku českých spolků, byly zakládány spolky německé. Původně tyto spolky měly spíše povahu propagační, kdy se zasazovaly o vydržování českých škol a staraly se o kulturní život čes. obyvatelstva. V této době však ještě nejde o turistiku organizovanou, ale spíše o spontánní aktivitu.

Vlastní rozvoj turistiky nastal až po roce 1888, kdy vznikl KČT. Ten se zasadil o výstavbu rozhleden a jiných turistických zařízení (noclehárny, ubytovny, chaty apod.). Další významnou činností KČT byla tvorba map, do tehdejší doby velice nepřesných. Doporučovány byly také mapy vojenské, které sloužily turistům ještě po 2. světové válce. První značené cesty na Šumavě vznikly již v roce 1897 také za pomoci KČT. Byla to cesta z Hojsovy Stráže směrem na Hamry. S rozvojem turistiky začala také vycházet turistická literatura, která mimo jiné obsahovala také rady v oblasti oblékání a turistických potřeb (Anděra, Zavřel 2003).

Po roce 1938 došlo k úpadku turistiky spojeným se zabráním našeho pohraničí. Dokonce byla zatýkána část turistických činitelů a funkcionářů. Po skončení války byla činnost turistických spolků opět obnovena. Zcela zásadní změny nastaly po roce 1948, kdy došlo ke komunistickému převratu. Pod záminkou nebezpečí byla uzavřena hranice a tak znemožněn pohyb česko-německý a naopak. Bylo vytvořeno široké přísně hlídané pásmo, ohraničené ostnatým drátem, do kterého byl vstup zakázán. Celé vesnice a samoty byly z tohoto pásma vysídleny. Mnohé úplně zničeny, jiné pouze ponechány osamoceně. Toto se přeneslo také do turistických průvodců, které podléhaly přísné cenzuře. Turista se nedozvěděl téměř nic o tom, co zajímavého je za ostnatým plotem. Vznikly také mapy, z nichž bylo pohraniční pásmo úplně vyjmuto, jako by neexistovalo. Přesto se turisté snažili využívat i minimálních turistických možností. Veškeré akce byly však pod přísným dohledem pohraniční stráže, politických i státních orgánů (Anděra, Zavřel 2003).

Po roce 1989 došlo k otevření a znovupřístupnění pohraniční oblasti. Byla zahájena obnova

turistických tras a značení a znovunainstalovány rozcestníky a směrovky. Roku 1991 došlo ke vzniku NP Šumava. V současnosti existuje jak značení turistické, tak značení lyžařské a cyklistické. Od roku 1989 dochází k soustavnému rozvoji cestovního ruchu (Anděra, Zavřel 2003).

4.4 Správa Národního parku Šumava a CHKO

Správa Národního parku Šumava a Chráněné krajinné oblasti je příspěvkovou organizací, která byla zřízena rozhodnutím Ministerstva životního prostředí v souvislosti se zřízením NP Šumava v dubnu roku 1991. Sídli společně se správou CHKO ve Vimperku. Hlavní náplní činnosti správy je výkon státní správy na úseku ochrany přírody a krajiny, ochrany zemědělského půdního fondu, myslivosti a rybářství v rozsahu daném zákonem č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Správa NP a CHKO Šumava také spravuje státní majetek, především zajišťuje péči o lesní pozemky a porosty, některá nelesní území a drobné vodní toky v NP Šumava. Profesionální strážci poskytují informace návštěvníkům a dohlíží na dodržování ochranného režimu (NP Šumava).

Území NP je členěno na 6 územních pracovišť v rámci odboru terénní služby se sídlem v Prášilech, Srní, Modravě, Borových Ladách, Českých Žlebech a Stožci. V NP Šumava působí celkem 27 profesionálních strážců a 44 dobrovolných pracovníků. Strážci NP poskytují informace návštěvníkům a dohlíží na dodržování ochranného režimu. Strážci NP mají tři hlavní funkce a to informační (např. místopisné informace), strážní (kontroluje dodržování řádu NP) a terénní (průvodcovské služby). Na území NP bylo Správou NP Šumava zřízeno celkem 9 informačních středisek (IS) rozmístěných na turisticky frekventovaných místech.

5. Nouzová nocoviště

5.1 Oficiální text NPŠ

Nouzová nocoviště nabízejí pomoc turistům, kteří prochází Šumavu především po páteřní, červené turisticky značené trase, vedené v blízkosti státní hranice od Nové Pece po Železnou Rudu. Vymezený ohraničený prostor je určen po legální nouzové přespání na území Národního parku Šumava za předem stanovených podmínek (oficiální text NP Šumava).

Provozní řád:

- Místo využijte pouze pro jedno přespání
- Nerozdělávejte oheň
- Veškerý odpad odneste sebou
- Dodržujte klid
- Celoroční provoz od 18:00 do 9:00 hodin.
- Kapacita nocoviště je omezená

Obrázek č. 3: Nouzové nocoviště

Zdroj: autorka, 17. 9. 2008

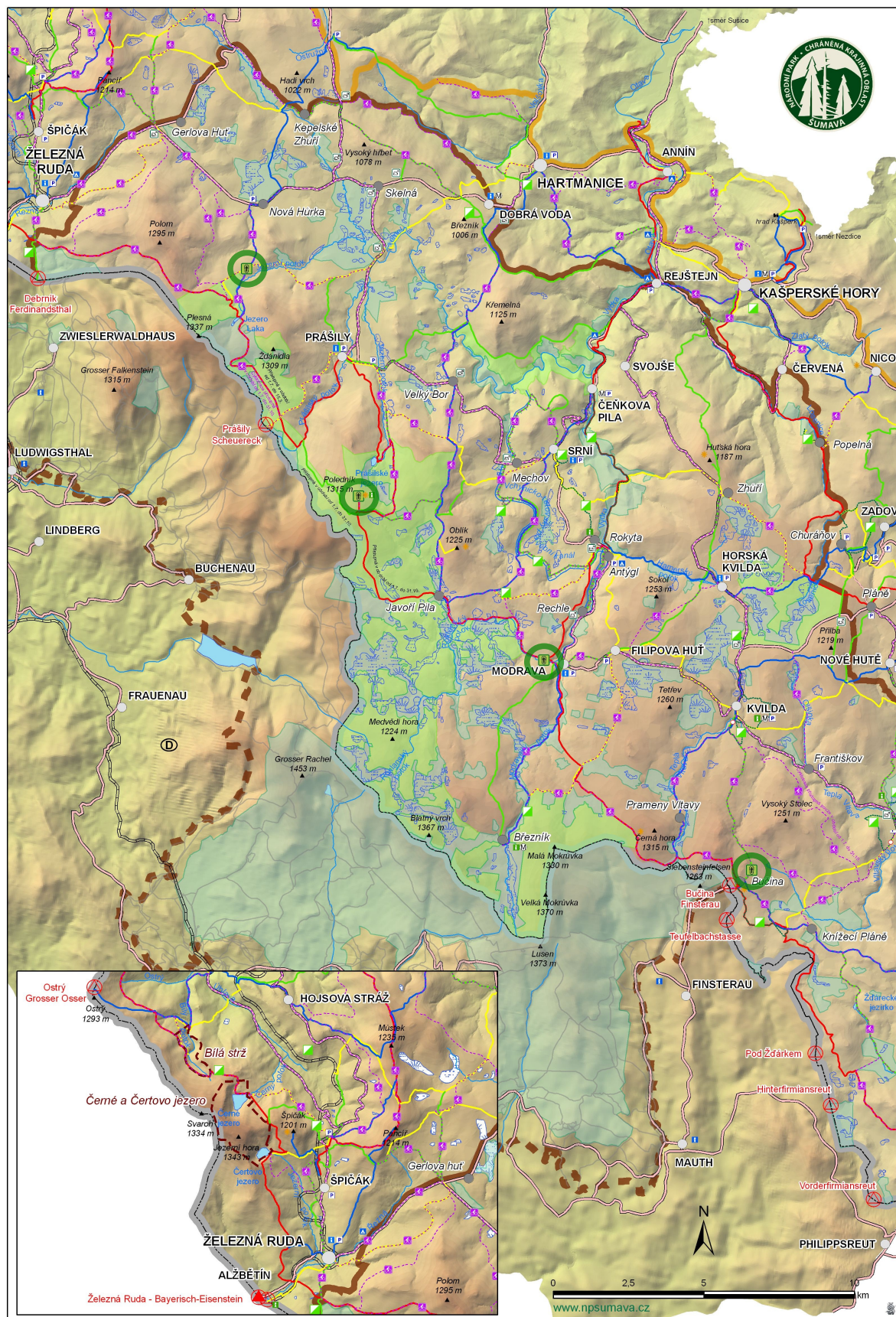
Obrázek č. 4: Znak NN

Zdroj: www.npsumava.cz

Obrázek č. 5: Nouzová nocoviště 1

Obrázek č. 6: Nouzová nocoviště 2

Poznámka: oblast NN

Zdroj: <http://www.npsumava.cz>

Nouzová nocoviště jsou taková místa v NPŠ, která může turista využít pro nouzové přespání. Těchto celkem 6 nocovišť je rozmístěno po území NP. Jedná se tedy o jediná místa v NP, kde je možné postavit si ve volné přírodě stan a přenocovat. Platí zde předem stanovený provozní řád, při jehož nedodržení má SNP možnost udělit pokutu. NN byla vytvořena SNP a jejich provoz, údržba a celková správa je v rukou SNP. NN jsou v provozu od 1.8. 2008. SNP se snažila o vytvoření sítě nocovišť umístěných podél tzv. páteří červené turistické trasy. Trasa se táhne v blízkosti státní hranice. Celková délka této trasy od Železné Rudy po Zadní Zvonkovou je 103 km. Jednotlivá nocoviště jsou od sebe vzdálena trasou jednodenního pochodu. Cílovou skupinou turistů jsou pěší turisté, kteří denně urazí trasu 25 km. Nouzová nocoviště vznikla na popud SNP s cílem zvýšit návštěvnost v NPŠ. Nacházejí se jen na území NP a to pouze ve 2. zóně.

NN jsou sice registrována v územním katastru obcí, avšak správa a údržba NN spadá pouze pod SNP. SNP po domluvě se všemi obcemi, na jejichž území se nocoviště nachází, a ochranáři vymezila ohraničený prostor nocovišť. SNP se stará o dohlížení na dodržování provozního řádu NN, údržby povrchu a hygienického zařízení (vysekávání trávy, srovnávání povrchu, vyčištění místa apod.), informační a také statistické služby. Strážci NP procházejí NN dvakrát denně (ráno a večer). Pro další roky se počítá s redukcí nevyužívaných nocovišť a s případným rozšířením na frekventovaných místech.

NN jsou území oplocená jednoduchým dřevěným plotem. Uvnitř oplocení je turistům k dispozici dřevěný stůl a lavice. Opočal jsou postaveny chemické toalety chráněné dřevěným přístřeškem. K NN vedou místní zpevněné či nezpevněné komunikace, které využívají zaměstnanci SNP.

Cílem projektu NN bylo vytvoření míst, která by návštěvníkovi umožnila nouzové přespání. Prvotní myšlenka vzešla od SNP a byla taková, že by NN měla pokrýt místa nejpravděpodobnějšího vzniku nouzové situace tzn. místa vzdálená od obce, chaty nebo jiného obývaného místa a zároveň místa vzdálená od komunikace. Lokalita však musela splňovat také požadavky ochranářů, vztahující se k ochraně živočichů, rostlin, vodních zdrojů a jiných přírodních památek a také obcí, na jejichž území se NN nacházejí. Umístění je výsledkem kompromisu. Mnohdy byla vybrána místa nesplňující ani jednu z těchto prvotních myšlenek (Modrava, Bučina). Lokalita NN zde sice splňuje požadavky ochranářů, bohužel ale na úkor použitelnosti a atraktivnosti místa.

Nápad NN byl inspirován zkušenostmi v zahraničních národních parcích. Vliv měla také dlouholetá tradice trampských přechodů Šumavy. Tyto vícedenní přechody mají dlouhou historii, sahající až před vznik NP i CHKO. Po druhé světové válce byla oblast Šumavy uzavřena a využívána jako vojenský prostor a přechody tehdy probíhaly dvakrát ročně v době vojenských slibů, kdy byla oblast opuštěná.

Původní představy o vzhledu NN se lišily. Byly zde návrhy výstavby srubů, které by bylo možné po čase rozebrat a případně přemístit do jiné lokality. Tento návrh však schválen nebyl. S možnostmi přemístění nocovišť se však počítá.

Při zřizování NN bylo nutné zaznačit je v terénu. Za pomoci strážců NP a dobrovolníků byly rozmístěny ukazatele, určující směr NN. Tyto byly umístěny na turistické rozcestníky a v těsné blízkosti nocovišť také na stromy (Obrázky č. 6 a 7).

Obrázek č. 6: Značení NN (strom)

Zdroj: autorka, 18. 9. 2009

Obrázek č. 7: Značení NN (rozcestník)

Zdroj: autorka, 18. 9. 2009

5.2 Charakteristika jednotlivých nocovišť

◆ Hůrka u Prášil

NN je umístěno na křížení žluté a modré turistické trasy v blízkosti Jezerního potoka. V blízkosti NN stojí kostel, který byl za finanční podpory německých občanů znovuobnoven. Jedno z navrhovaných míst bylo území v těsné blízkosti hřbitova, které pak bylo vyloučeno jako nevhodné. Místo bylo vybráno Správou NP. (Místo jsem navštívila v zimním období, proto nemohu posoudit vlastnosti povrchu) (Příloha č. 2)

Obrázek č. 9: NN Hůrka u Prášil

Zdroj: autorka, 20. 1. 2009

◆ Modrava

NN je umístěno poblíž Roklanského potoka u příjezdové cesty ze směru od Rybárny. Plocha NN je umístěna na nerovné ploše, která má díky blízkosti potoka tendenci být promáčená. Povrch je nerovný. V zimním období přímo přes ohraničenou plochu nocovitě procházela běžkařská trať. Obec Modrava je jednou z turisticky nejvíce navštěvovaných oblastí v NPŠ. (Příloha č. 6)

Obrázek č. 10: NN Modrava

Zdroj: autorka, 19. 9. 2009

◆ Poledník

Toto nocoviště je vystavěno v nadmořské výšce okolo 1300 m n. m. Nachází se v těsné blízkosti rozhledny Poledník. Povrch a celkové technické řešení NN je velmi dobré. Poledník je významné turisticky hojně navštěvované místo. Vzhledem k příhodné lokalizaci a také faktu, že je zde umístěn venkovní krb chráněný kamennou stěnou, bylo toto místo využíváno turisty k nelegálnímu avšak tolerovanému přespávání již dříve. (Příloha č. 3)

Obrázek č. 11: NN Poledník

Zdroj: autorka, 19. 9. 2009

◆ Bučina

Umístění NN je poblíž cesty nad obcí Kvilda v těsné blízkosti hraničního přechodu Bučina (Finsterau). Díky relativně vysoké poloze lze přehlédnout velkou část krajiny. Povrch nocoviště je mírně nerovný. Bučina je bývalá obec na Šumavě. Místo, kde se nacházela, leží na holé planině v nadmořské výšce 1160 metrů v blízkosti obce Kvilda. (Příloha č. 4)

Obrázek č. 12: NN Bučina

Zdroj: autorka, 17. 9. 2008

◆ Strážný

NN je umístěno asi 2km od obce Strážný na malé mýtině u Obecního vrchu. Zvolená lokalita je velmi pěkná a také technické podmínky jsou výborné. V blízkosti NN prochází červená a žlutá turistická trasa, od které je však kryto stromy. (Příloha č. 7)

Obrázek č. 13: NN Strážný

Zdroj: autorka, 17. 9. 2008

◆ Nové údolí

NN se nachází poblíž hraničního přechodu Stožec (Haidmühle). Nové údolí byla jednou z posledních osad založených na Šumavě. Roku 1953 bylo srovnáno se zemí. (Místo jsem navštívila v zimním období, proto nemohu posoudit vlastnosti povrchu) (Příloha č. 5)

Tabulka č. 1: Územní lokalizace NN

	Název NN	Lokalizace
1	Hůrka u Prášil	část ppč. 20601 v kú. Hůrka u Železné Rudy
2	Modrava	část ppč. 972/1 a 972/2 v kú. Vchynice-Tetov II
3	Poledník	část ppč. 1516/1 v kú. Prášily
4	Bučina	část ppč. 143/1 v kú. Bučina u Kvildy
5	Strážný	část ppč. 391 v kú. Strážný
6	Nové Údolí	část ppč. 940/1 v kú. Stožec

Zdroj: www.npsumava.cz

5.3 Vyjádření starostů obcí

Názory představitelů místní samosprávy v obcích Kvilda, Modrava, Prášily, Stožec a Strážný byly získány metodou řízeného rozhovoru. Tento rozhovor probíhal telefonicky v červnu 2009 (Příloha č.9).

Podle výzkumu kolektivu autorů soustředěných kolem M. Čihaře z Ústavu pro životní prostředí PřF UK v Praze je režim ochrany přírody považován představiteli obcí spíše za příliš přísný, návštěvnický řád se jim zdá optimální. Pozitivní zůstává, že názor starostů na vznik NP je kladný a že osobní ekonomický přínos z cestovního ruchu měla třetina starostů. V národnosti návštěvníků nerozlišují, za nejhorší nešvar považují nekázeň a živelnost návštěvníků (Fialová 2007).

Reakce starostů obcí, na jejichž území jsou umístěna NN, jsou většinou kladné. Podle jejich tvrzení je spolupráce se SNP dobrá a na základě dohody jsou schopni dosáhnout kompromisu. Nápad NN vítají jako přínos pro místní cestovní ruch. Také vítají fakt, že údržba NN je výhradně záležitostí SNP. Chod obcí tato nocoviště v žádném případě neovlivňují. Turisté se na obce obracejí většinou s dotazy na umístění a podmínky využívání NN. Z druhé strany objevuje se také názor, že SNP zasahuje do pravomocí obcí příliš. Vzhledem k nutné ochraně území má SNP právo veta na velkou část obecních aktivit na území NP. Toto samozřejmě vede k občasným neshodám mezi SNP a obcemi. Některé obce si tak stěžují na špatnou spolupráci se SNP. Ty například požadovaly rozšíření počtu či jiné umístění NN na jejich území, což bylo SNP zamítnuto.

5.4 Výhody a nevýhody NN

Výhody NN

- možnost legálně přespat v národním parku (dřív nebylo možné)
- určité zázemí při delších túrách
- odpočinkové místo (včetně hygienického zařízení)
- informační a orientační místo

Nevýhody NN

- relativně velká vzdálenost mezi jednotlivými nocovišti
- zaměřenost na velmi úzkou skupinu lidí
- nerovný nebo podmáčený povrch některých nocovišť
- absence vodních zdrojů nebo ukazatelů ke zdrojům vody
- absence přístřešku
- zákaz rozdělávání ohně (souvisí s podmínkami provozního řádu)
- problémy související s jednotlivými nocovišti – viz. Modrava (běžkařská trať skrz NN)

Odpůrci NN prorokovali zvýšení kriminality, rušení zvěře a ničení významných rostlinných lokalit. Během ročního působení NN se však tato tvrzení nepotvrdila.

NN působí prvním rokem a nedostatky jsou postupně odstraňovány SNP. Dochází k terénním úpravám, zlepšování informovanosti turistů na základě propracovanějšího informačního systému.

5.5 Informovanost

NN vznikla v létě roku 2008 a v návaznosti na to byla zahájena informační kampaň. Zprávy o NN se objevily v médiích a také samotná SNP se snažila pomocí letáků informovat širší veřejnost. Dne 1. 8. 2008 v 18:56 na ČT24 byla odvysílána *televizní reportáž Petra Šuleře* týkající se NN. Byly zde podány stručné informace o vzniku, umístění a provozním řádu. Tato reportáž dokumentuje snahu SNP o lepší informovanosti turistů. Další informace můžeme získat z regionálního tisku jako je *občasník Nová Šumava* vydávaný Správou NP Šumava. SNP vydává *informační letáky* dostupné v informačních střediscích NPŠ a také v elektronické podobě na webových stránkách NPŠ. Dále pak jsou informace o NN umístěny na *informačních tabulích* v obcích a NPŠ. Hlavním zdrojem informací jsou oficiální webové stránky NPŠ (www.npsumava.cz), kde najdeme veškeré dostupné informace, které se vztahují k NN. O NN se také můžeme dozvědět na některých turistických servrech, například na stránkách internetového časopisu *Treking*.

5.6 Návrhy na změnu

1. Prvotní nápad nouzových nocovišť je podle mého názoru skvělá myšlenka. Tyto původní plány a předpoklady neopovídají dnešní situaci. Vezměme si například jen název *nouzová nocoviště*, který může být zavádějící. Podle tohoto názvu bychom usuzovali, že využití je podmíněno stavem nouze. Skutečnost je však jiná. Lidé využívají NN plánovitě. Předem počítají se zastavením či přespáním na tomto určeném místě. Hodilo by se tedy spíše nazvat tato místa *příležitostná nocoviště* či *místa k přespání*.

2. Vzhledem k tomu, že se jedná o nouzová místa, předpokládejme, že případní turisté s tímto nouzovým přespáním nepočítají. Je tedy nasnadě domnívat se, že ne všichni budou mít sebou stany a spacáky, díky kterým budou chráněni před nepřízní počasí. Navrhovala bych proto v prostoru nocoviště zřídit *jednoduchý přístřešek*, zajišťující alespoň určité bezpečí a pohodlí.

3. Místo pro přespávání volíme podle určitých kritérií. Mezi tyto řadíme blízkost *vodního zdroje*. Orientace na vodu je obvykle to první, co nás při výběru zajímá. Doporučovala bych pomocí směrovek, udávajících také vzdálenost od zdroje pitné vody, umístit poblíž NN.

Obrázek č. 13: Směrovka pitné vody

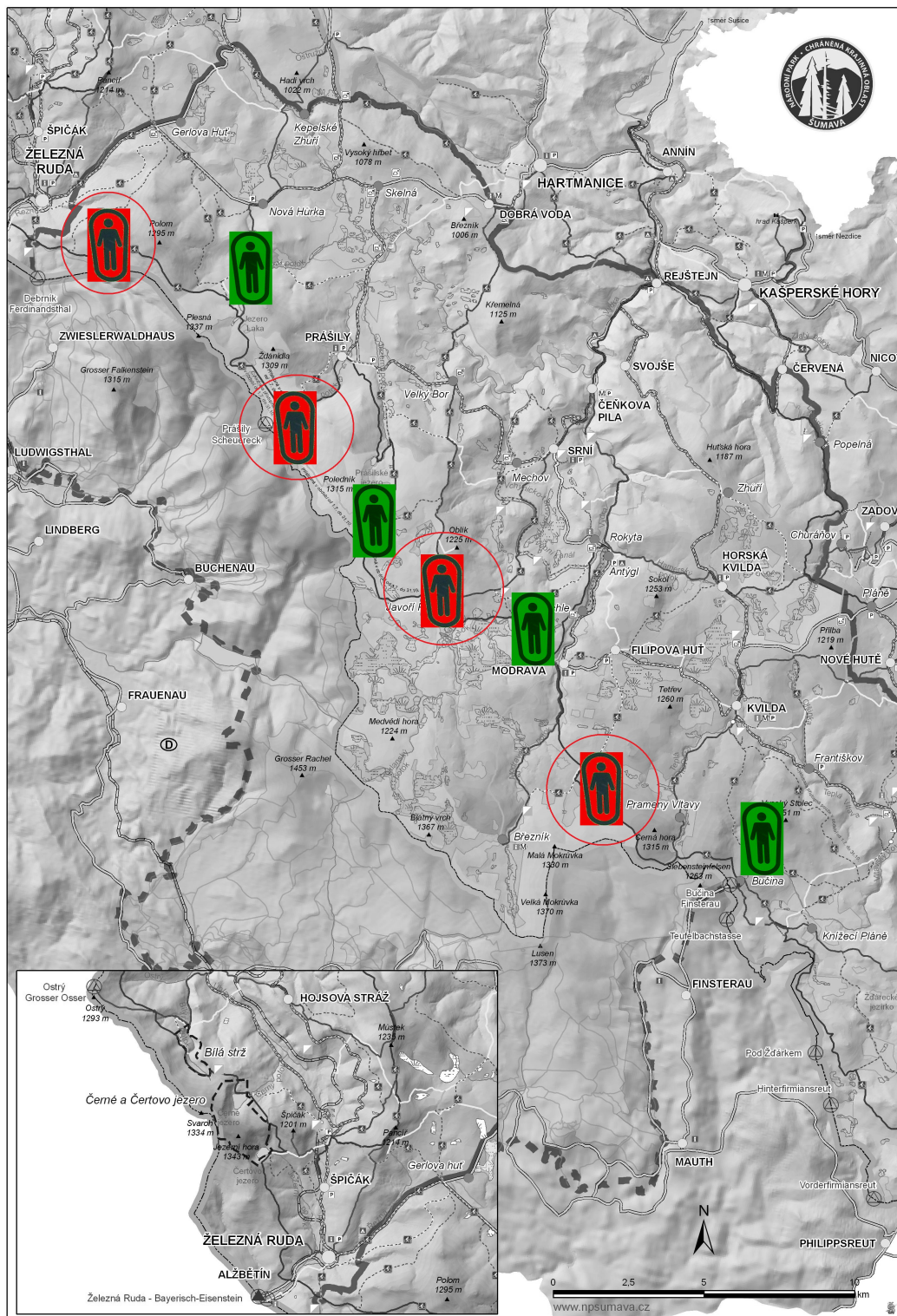

Zdroj: vlastní návrh

4. NN jsou SNP uváděna jako místa, která lze využít pro nouzové přespání. V praxi se však setkáváme spíše s plánovaným nocováním a jako taková by NN také měla vystupovat. Samozřejmě je možná nouzová situace, avšak ve většině případů se jedná o plán. Turista si naplánuje trasu a cílem se stává místo přespání tzn. NN. Pak je v zájmu SNP, aby rozšířila počet NN a tím zkrátila vzdálenosti mezi nimi. Dnes vzdálenosti odpovídají zhruba 25 km, což už je pro průměrného pěšího turistu vzdálenost značně limitující. Přechod od jednoho NN ke druhému se tak stává honem o čas. Ideální by se mohla stát vzdálenost okolo 15 km. Znamenalo by to *rozšíření počtu nocovišť*. (Obrázek č. 14 a 15).

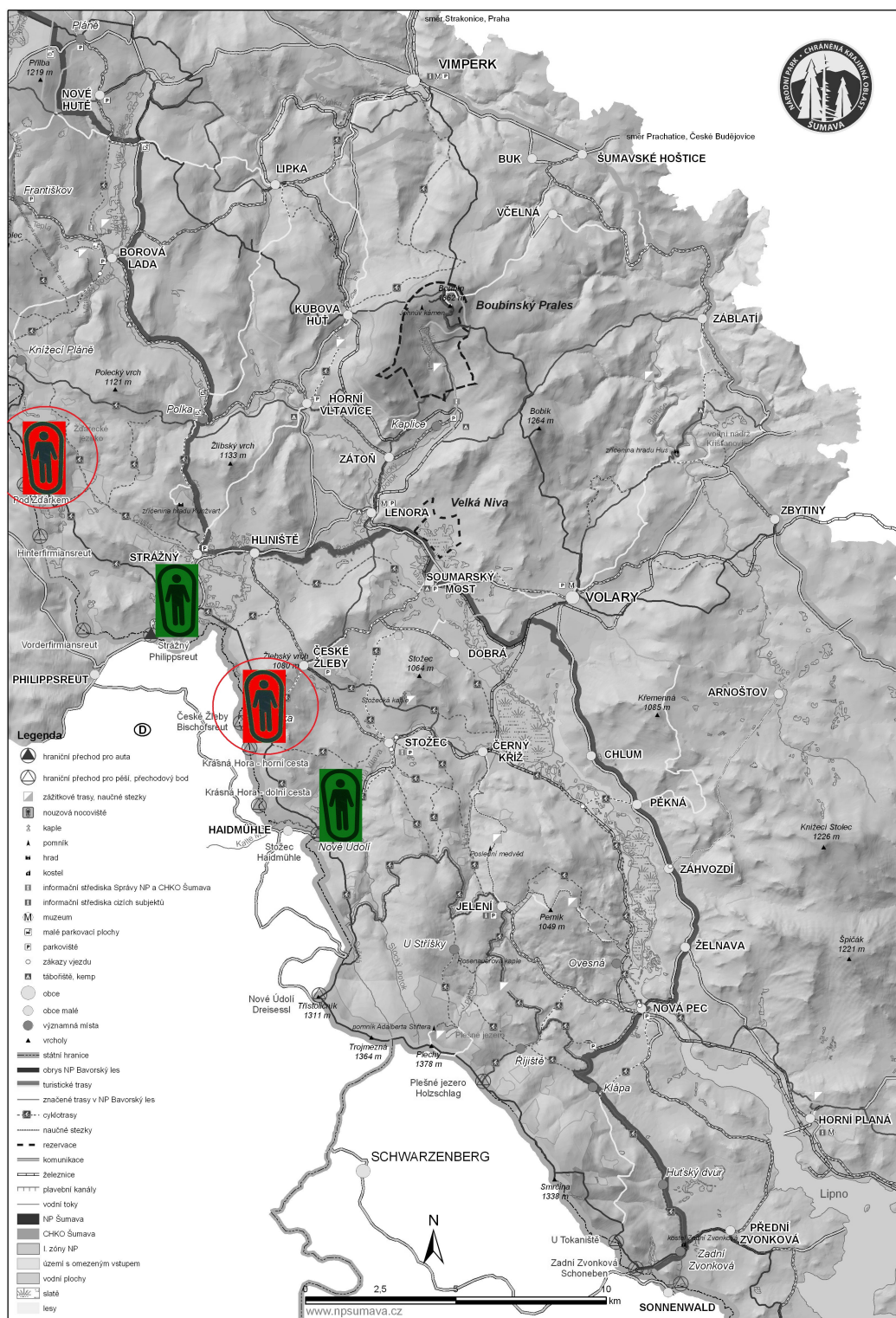
Obrázek č. 14: Návrh nových NN 1

Zdroj: <http://www.npsumava.cz>

Obrázek č. 15: Návrh nových NN 2

Poznámka: současná NN

 oblast nově navrhovaného NN

Zdroj: <http://www.npsumava.cz>

Poznámka: Návrh těchto nových nocovišť vychází z požadavku rozšíření NN vzhledem k dosavadní velké vzdálenosti mezi nimi. Nejsou zde brány v potaz požadavky ochranářů, SNP ani obcí.

5. Vzhledem k zaměřenosti NN na určitou specifickou skupinu turistů, a to jak již bylo výše zmíněno na pěší turisty zdolající za den vzdálenost 25 km, si myslím, že informovanost by se měla vztahovat na tuto minoritu. Při bližší specifikaci skupiny zjistíme, že se jedná převážně o turisty mladší věkové kategorie bez dětí, tzn. přibližně ve věku od 18 do 35 let (existují samozřejmě výjimky, avšak mluvíme o menšině). Usuzuji tak z faktu, že vzhledem k větší vzdálenosti nocovišť od sebe, je přechod rodiny s dětmi poněkud problematičtější a také že stavba stanu na jednu noc je pro ni nepraktická. Z druhé strany kategorie lidí staršího věku než je 35 let jsou více zvyklí na pohodlí, které jim nabízí penziony, ubytovny nebo jiná ubytovací zařízení. Pokud se budeme zajímat o skupinu ve věku 18 až 35 let zjistíme, že do této skupiny spadá ekonomicky neaktivní část populace tzn. *studenti*. Proto si myslím, že pozornost by měla být vztažena na studenty a jejich informovanost. Formou přednášek na VŠ, letáků či studenských novin dostat do povědomí turistů. Další možností by také bylo zapojit studenty přímo do procesu vytváření NN. Vycházím z předpokladu, že nejlepší reklama je vlastní zkušenost a na doporučení přátel dá velké procento lidí.

6. Výsledky dotazníkového šetření

Tato kapitola obsahuje výsledky dvou dotazníkových šetření. První šetření bylo prováděno SNP a sloužilo jako kontrolní hodnocení využívání NN a spokojenosti turistů s touto formou CR v NPŠ. Druhé šetření bylo iniciováno autorkou této práce a zkoumalo informovanost o NN u vzorku populace.

6.1 První dotazníkové šetření SNP

Toto dotazníkové šetření bylo poskytnuto SNP pro potřeby této práce. Veškeré poznatky zde uváděné jsou zpracované SNP.

Hodnocení nouzových nocovišť na území NP Šumava za letní sezónu 2008

Na vyhodnocení NN na území NPŠ se podílela územní pracoviště 81, 82, 83, 84, 85. K vyhodnocení byly využity poznatky pracovníků ISS, kteří přímo v terénu jednotlivá NN kontrolovali, sbírali poznatky a poskytovali informační servis turistům využívajícím tato zařízení.

Obecně byla NN na celém území NPŠ hodnocena kladně a splnila účel, ke kterému byla zřízena. Odstraněním dílčích nedostatků, za využití zkušeností terénních pracovníků z uplynulé sezóny a znalosti místních poměrů v daných lokalitách, by se kvalita poskytované služby ještě zlepšila.

Souhrn obecných kladů:

- dostatečná kapacita
- snadná dostupnost
- jednoduchá pravidla
- ohniště nejsou poznamenána

Souhrn obecných záporů:

- chybí zdroje vody
- chybí informace o zdroji vody
- NN se nachází na místě přistávacích ploch
- chybí přístřešky pro skutečnou nouzi
- chybí informace (spojení v nouzi – Policie ČR, ISS, HS, ZIS)

- akátový mobiliář není pozitivně vnímán
- propagace NN nebyla v souladu s realizací
- informace o dalších nocovištích

Tabulka č. 2: Souhrn počtu návštěvníků

	Lokalita	Počet návštěvníků
1	Hůrka u Prášil	67
2	Modrava	212
3	Poledník	89
4	Bučina	65
5	Strážný	13
6	Nové Údolí	28
	celkem	378

Zdroj: informace SNP Šumava

6.2 Druhé dotazníkové šetření

V této kapitole budou prezentovány výsledky dotazníkového šetření, jehož hlavní cíle a struktura byly nastíněny v kapitole věnující se metodice a struktuře práce. Jsou zde prezentována pouze nejdůležitější fakta, která jsou zachycená v grafech.

Dotazováno bylo celkem 232 lidí. Šetření bylo prováděno u dvou skupin a to u studentů Fakulty tělesné výchovy a sportu a studentů Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. Věk dotazovaných se pohyboval okolo 19 až 25 roky.

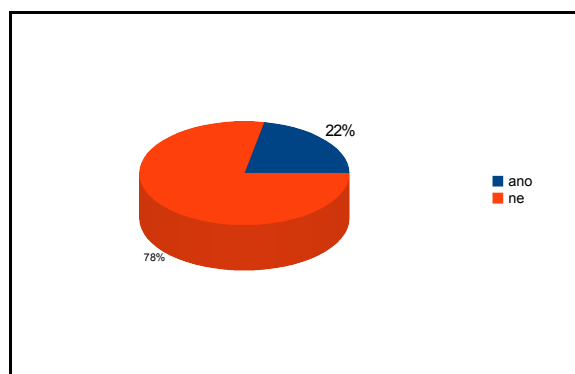
Dotazníky byly přes pedagogy rozdány studentům, kteří je během vyučovacích hodin vyplnili. Čas potřebný k vyplnění dotazníku se pohyboval okolo 5 minut. Tyto dotazníky byly anonymní a osobní údaje se zde neobjevují. Celkem zde bylo obsaženo 9 otázek (Příloha č.).

Dotazovanou skupinou byli zvoleni studenti VŠ Univerzity Karlovy vzhledem k dobré dostupnosti a také proto, že podle autorky spadají do cílové skupiny informovanosti o NN.

Následující text je rozdělen do 9 částí podle počtu otázek dotazníku:

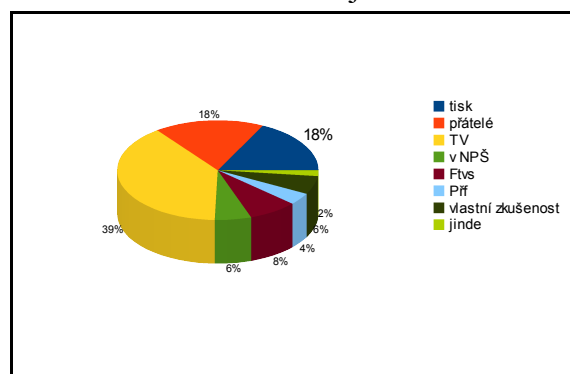
- Cílem první otázky bylo zjistit zda respondenti již někdy přišli do styku s pojmem Nouzová nocoviště. Více než polovina z nich odpověděla, že nikoli. Ačkoli záporně odpovědělo 78 % dotazovaných, považují za úspěch, že 22 % respondentů již o NN slyšelo. Z těchto 22 % většina dotazovaných přišla do kontaktu s NN skrze TV.

Graf č. 1: Zkušenosti s NN v NPŠ

Zdroj: vlastní šetření

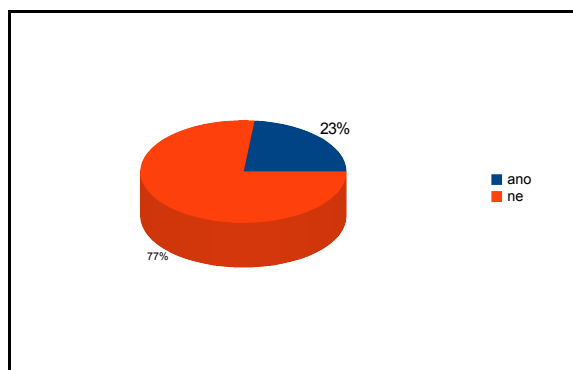
Graf č. 2: Informační zdroje

Zdroj: vlastní šetření

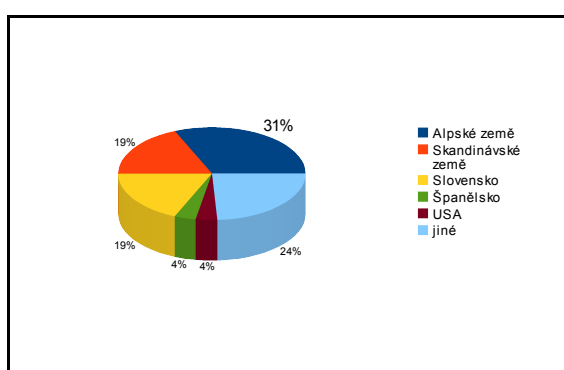
• Již z předchozí otázky je patrné, že NN v NPŠ jsou známa poměrně úzkému okruhu lidí. Celkem 77 % respondentů se nikdy nesetkalo s NN v zahraničí. Méně než čtvrtina dotazovaných měla s NN v cizině zkušenosti. Ze zemí, v nichž se respondenti s NN setkali, převládají evropské země, převážně Alpské země.

Graf č. 3: Zkušenosti s NN v zahraničí

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 4: V jaké zemi se respondent setkal s NN

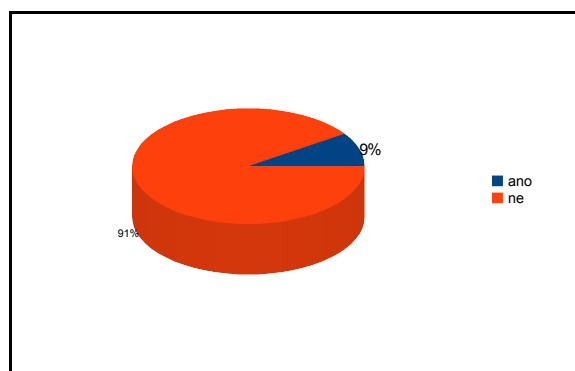
Zdroj: vlastní šetření

Poznámka: Skandinávské země – Švédsko, Norsko, Finsko

Alpské země – Rakousko, Francie, Itálie

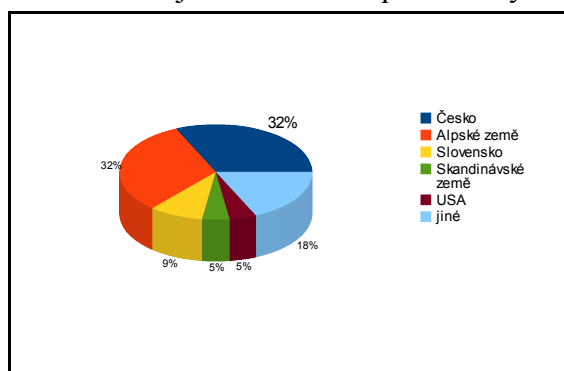
• Pouze 9 % z 232 dotazovaných má osobní zkušenosti s přenocováním v zahraničních NN. Ze zemí opět převládají Alpské země.

Graf č. 5: Osobní zkušenosti se zahraničními NN

Zdroj: vlastní šetření

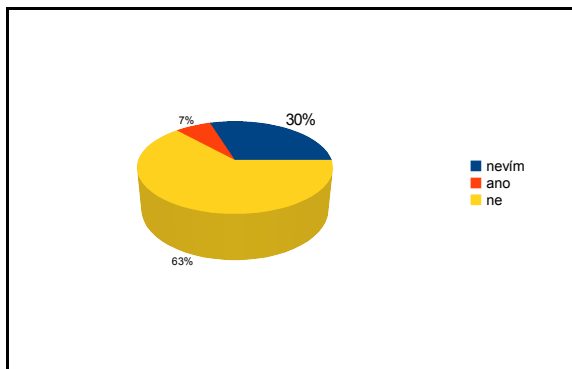
Graf č. 6: V jaké zemi se respondent využil NN

Zdroj: vlastní šetření

- Na otázku zda je informovanost o NN dostatečná odpovědělo 63 % dotazovaných záporně. Kladnou odpověď uvedlo pouze 7 % dotazovaných. Zbývajících 30 % se nepřiklánílo ani k jedné z těchto možností a uvedlo, že neví.

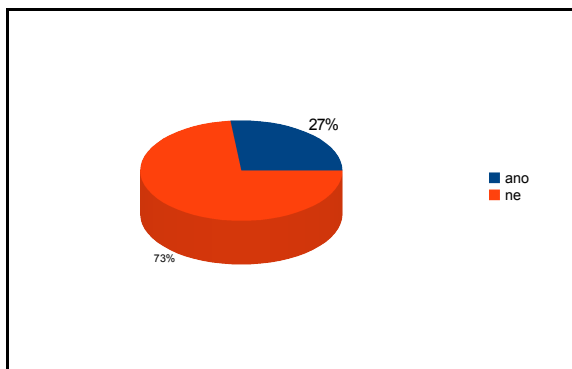
Graf č. 7: Dostatečná informovanost o NN podle respondentů

Zdroj: vlastní šetření

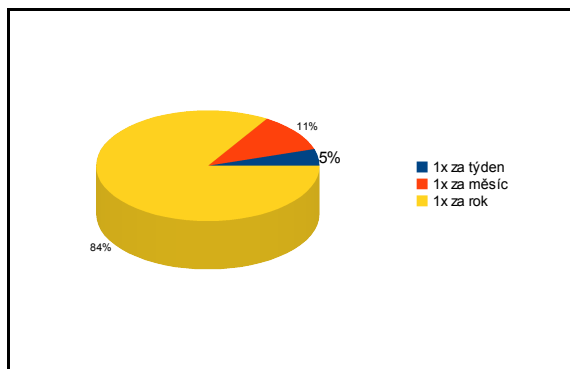
- Cílem otázky týkající se návštěvnosti oficiálních webových stránek bylo zjištění, zda se respondent zajímá o dění v NPŠ. Výsledkem bylo 62 kladných odpovědí a 170 záporných. Z těchto 62 kladných 84 % navštěvuje stránky NPŠ 1x za rok, 11 % 1x za měsíc a pouze 5 % 1x týdně.

Graf č. 8: Návštěvnost w. s. NPŠ

Zdroj: vlastní šetření

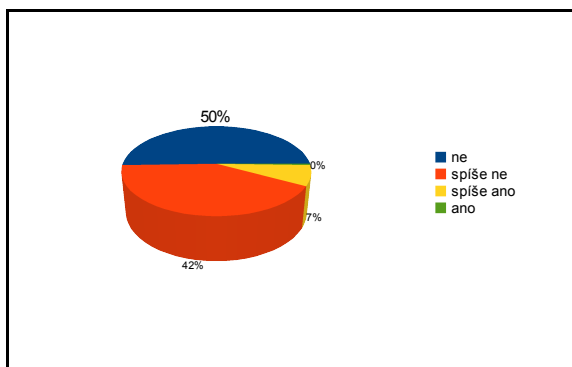
Graf č. 9: Četnost návštěv w. s. NPŠ

Zdroj: vlastní šetření

- Většina respondentů uvedla, že nemají či spíše nemají přehled o akcích v NPŠ.

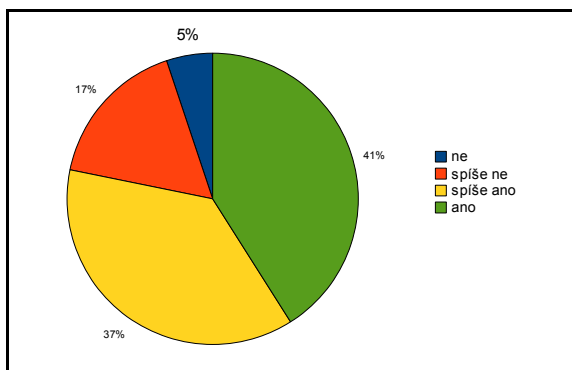
Graf č. 10: Přehled respondentů o akcích v NPŠ

Zdroj: vlastní šetření

- Nouzová nocoviště jako nápad zaujal 41 % dotazovaných a pouze 5 % uvedlo zápornou odpověď. Ačkoli tedy 78 % respondentů nepřišlo s NN v NPŠ nikdy do styku, má tato forma CR velký potenciál.

Graf č. 11: Zájem respondentů o NN

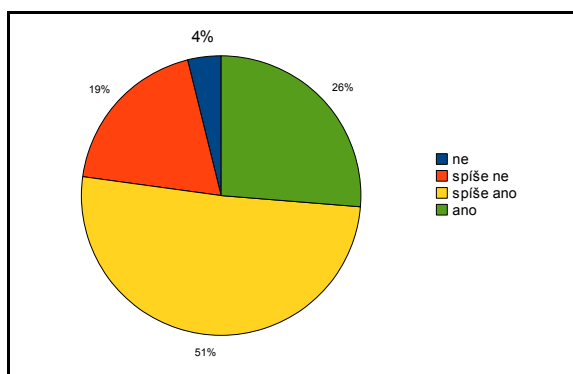

Zdroj: vlastní šetření

- Přes polovina respondentů je přesvědčena, že NN by mohla prospět CR v NPŠ. Zcela záporná odpověď se objevila jen u 4 % dotazovaných.

Graf č. 12: Prospěšnost NN pro CR v NPŠ

Zdroj: vlastní šetření

- Návrhy na zlepšení informovanosti se týkaly převážně většího zapojení médií. Objevily se návrhy na rozšíření reklamy v celorepublikovém tisku, krátké reportáže na veřejnoprávní televizi nebo také články v odborném tisku. Mezi velmi podnětná patřila doporučení začlenit NN do turistických map a průvodců. Podle některých respondentů by se informovanost o NN měla zaměřit na studenty převážně vysokých škol. Formou přednášek informovat studenty o dění v NPŠ a celkově zviditelnit práci v NPŠ.

7. Závěr

Nouzová nocoviště jsou v Národním parku Šumava mladou záležitostí, která se vyvíjí. SNP vytvořila NN v létě roku 2008 a za dobu jejich ročního působení sledovala jejich chod a reakce turistů na ně. NN byla hodnocena převážně kladně a u turistů byla vítána.

Cílem této práce bylo zviditelnit NN a částečně také práci Správy NP. Proběhlo dotazníkové šetření, kterého se zúčastnilo 232 studentů. Z těchto 232 dotazovaných více než polovina v první otázce odpověděla, že o NN v NPŠ nikdy neslyšela. Po vyplnění dotazníku si již všech 232 respondentů dokázalo pod pojmem NN představit určitou formu CR. Cílem dotazníku tedy bylo zvýšit informovanost o NN, což bylo splněno. Zároveň zde byly respondenty podány návrhy na zvýšení informovanosti o NN. Za nejdůležitější považují návrh zaměření se na studenty jako cílovou skupinu informovanosti o NN.

Dotazníkové šetření vytvořené SNP bylo zaměřeno na využívanost NN. Sledován byl počet návštěvníků NN v letní sezóně 2008. Ten dokázal, že NN jsou turisty využívána a vítána. Zároveň byly zjišťovány klady a zápory těchto míst. Turisté hodnotili kladně snadnou dostupnost, jednoduchá pravidla a dostatečnou kapacitu nocovišť. Naopak za hlavní negativa považují absenci přístřešků a informací o zdroji pitné vody na některých NN.

Návrhy na změnu, které se v této práci objevují, jsou inspirovány dotazníkovými šetřeními a osobními zkušenostmi autorky s NN. Tato nocoviště představují podle SNP vymezená území, která mají turistům pomoci při krizové situaci. Ta by nastala například při přecenění sil turisty a neschopnosti dojít do nejbližší obce či ubytovny. Tomuto předpokladu však některá NN neodpovídají, protože jejich umístění v těsné blízkosti obce samotnou nouzovou situaci vylučuje. Navrhují proto přeformulování názvu nouzová nocoviště. Mezi hlavní návrhy na změnu patří rozšíření počtu NN. NPŠ se rozkládá na území o rozloze 68 520 ha, avšak na této poměrně velké ploše existuje pouze 6 NN. Pro průměrně zdatného turistu je vzdálenost mezi nocovišti tvrdým oříškem. Tato práce obsahuje návrh rozšíření počtu NN na dvojnásobek a jejich rozmístění podél červené turistické trasy.

NN nejsou záležitostí pouze České republiky. Vznik NN v NPŠ byl inspirován zkušenostmi s nocovišti ve Skandinávii a v Rakousku. Bohužel se nepodařilo navázat spojení s NP v těchto zemích.

V úvodu práce jsem si stanovila otázky.

- *Je informovanost o NN dostatečná?*
- *Jsou NN turisty využívána?*
- *Jsou nutné úpravy těchto nocovišť?*

Na první otázku z části odpovídá dotazníkové šetření, podle kterého se 63 % respondentů domnívá, že informovanost je nedostatečná. Respondenti navrhují větší zapojení médií a zviditelnění NPŠ. Další návrhy poukazují na potřebu začlenit NN do map a turistických průvodců. Navzdory názoru, že informovanost je nedostatečná, neměla by se propagace NN stát masovou záležitostí. NN jsou umístěna v chráněném oblasti, kterou by velký příliv turistů mohl poškodit. Proto by se informovanost měla zaměřit na určitou cílovou skupinu, která by byla v souladu s pravidly NPŠ a přírodou. Navrhuji za cílovou skupinu zvolit studenty VŠ, kterou bychom mohli považovat za turisticky aktivní. Zároveň je méně náročná na ubytovací požadavky. NN navíc vychází vstříc finanční situaci studentů a jejich touze po nezávislosti. Nutno dodat, že nouzová nocoviště mají v sobě závan dobrodružství a vzrušení starých knih a jejich použití se tak může stát jednou ze vzpomínek, které budou vykládat vnoučatům.

Jsou NN turisty využívána? Ano, jsou. Tuto skutečnost dokládá šetření SNP.

Třetí otázka se týká úprav NN. Za dobu ročního působení NN se objevily nedostatky, které se SNP snaží odstraňovat. Mezi jinými jsou zde nutné technické úpravy některých nocovišť například srovnání povrchu či odvodnění. NN jako místa nouzového přespání by měla turistům poskytnout určité zázemí a pocit bezpečí. Doporučovala bych zřídit přístřešek, který by tvořil úkryt před nepřízní počasí. V šetření SNP jsou vypsány klady a zápory NN, které byly sepsány na základě názorů turistů. Mezi jinými se zde jako negativní uvádí absence ukazatelů ke zdroji pitné vody a již zmiňovaná absence přístřešku.

8. Seznam literatury a zdrojů

- ANDĚRA, M., ZAVŘEL, P. A kol. (2003): Šumava: příroda, život, historie. Baset, Praha, 800 s.
- BALÁK, I. (2003): Národní parky a chráněné krajinné oblasti. Olympia, Praha, 204 s.
- ČIHAŘ, M. a kol. (2003): Monitoring udržitelného turismu v centrální části Národního parku Šumava. ÚŽP PřF UK, Praha, 20 s a přílohy
- DANĚK, A. (2002): Šumava. Mirago, Ostrava, 95 s.
- EAGLES, P.F.J., MCCOOL, S. F., HAYNES, Ch. D. A. (2002): Sustainable tourism in protected areas: guidelines planning and management. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK 183 pp.
- FAIT, T., SLONKOVÁ, J. (2008): Bezpečná Šumava. Správa národního parku a chráněné krajinné oblasti Šumava, Vimperk, 60 str.
- FIALOVÁ, D., GELNÁ, T., HOVORKOVÁ, Š., KADLECOVÁ, V. (2007): Cestovní ruch a rekreace. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 23 s.
- FRANTÁL, L. (2009): Rekreační využití vodních nádrží v Česku se zaměřením na Lipno, Máchovo jezero, Seč a Nové Mlýny. Diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 150 s.
- HEARNE, R. R., SALINAS Z. M. (2002): The use of choice experiments in the analysis of tourist preferences for ecotourism development in Costa Rica. *Journal of Environmental Management*, 65, pp 153 –163
- HENDL, J. (2005): Kvalitativní výzkum. Portál, Praha, 403 s.
- HOLUB, R. (2008): Nouzová nocoviště v NP Šumava. Přenocuj a jdi dál. Občasník Správy NP a CHKO Šumava – Nová Šumava, léto 2008, č. 4, mimořádná příloha
- LEW, A. A., HALL, C. M., WILLIAMS, A. M. (2004): A Companion to Tourism. Blackwell, Mandel, 622 s.
- MARIOT, P. (1983): Geografia cestovného ruchu. Veda Bratislava, Bratislava, 249 s.
- MILLER, J. R., HOBBS, N. T. (2000): Recreational trails, human activity and nest predation in lowland riparian areas. *Landscape and Urban planning*, 50, pp 227 –236
- PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. (2002): Výkladový slovník cestovního ruchu. Ministerstvo místního rozvoje ČR, Praha, 448 s.
- SHAW, B., WILLIAMS, M. A. (2004): Tourism and tourism spaces. Sage, London, 311 s.

SPRÁVA NP A CHKO ŠUMAVA (2000): Plán péče Národního parku Šumava, na období 2001-2010. Správa NP a CHKO Šumava, Vimperk, 140 s.

STAŇKOVÁ, J. (2006): Vybrané aspekty turistiky a udržitelného rozvoje v Národním parku Šumava a v Národním parku podyjí z pohledu tří skupin respondentů. Disertační práce, ÚOŽP PřF UK, Praha, 132 s.

Školní atlas České republiky (2001). Kartografie Praha, Praha, 32 s.

ŠTĚPÁNEK, V., KOPAČKA, L., ŠÍP, J. (2001): Geografie cestovního ruchu. Karolinum, Praha, 228 s.

Traumatologický plán NP Šumava (2009). Správa NP a CHKO Šumava, Vimperk, 1 s.

VYSTOUPIL, J. a kol. (2006): Atlas cestovního ruchu České republiky 2006. MMR ČR, Olomouc, 157 s.

WEAVER, D.B. (1998): Ecotourism in the Less Developed World. CAB International

Ostatní zdroje:

Agentura Czech Tourism [<http://www.czechtourism.cz> – 16. 3. 2009]

Archiv České televize [<http://www.čt24.cz> – 23. 6. 2009]

Časopis Šumava [<http://www.npsumava.cz/1205/sekce/časopis-sumava/> – 18. 3. 2009]

Národní park Šumava [<http://www.npsumava.cz> – 9. 3. 2009]

Klatovy a okolí [<http://www.klatovsko.cz> – 9. 8. 2009]

Mapový server [<http://www.mapy.cz> – 13. 3. 2009]

Ministry of the Environment Sweden [<http://www.sweden.gov.se> – 23. 6. 2009]

Ministerstvo životního prostředí [<http://www.mzp.cz> – 23. 6. 2009]

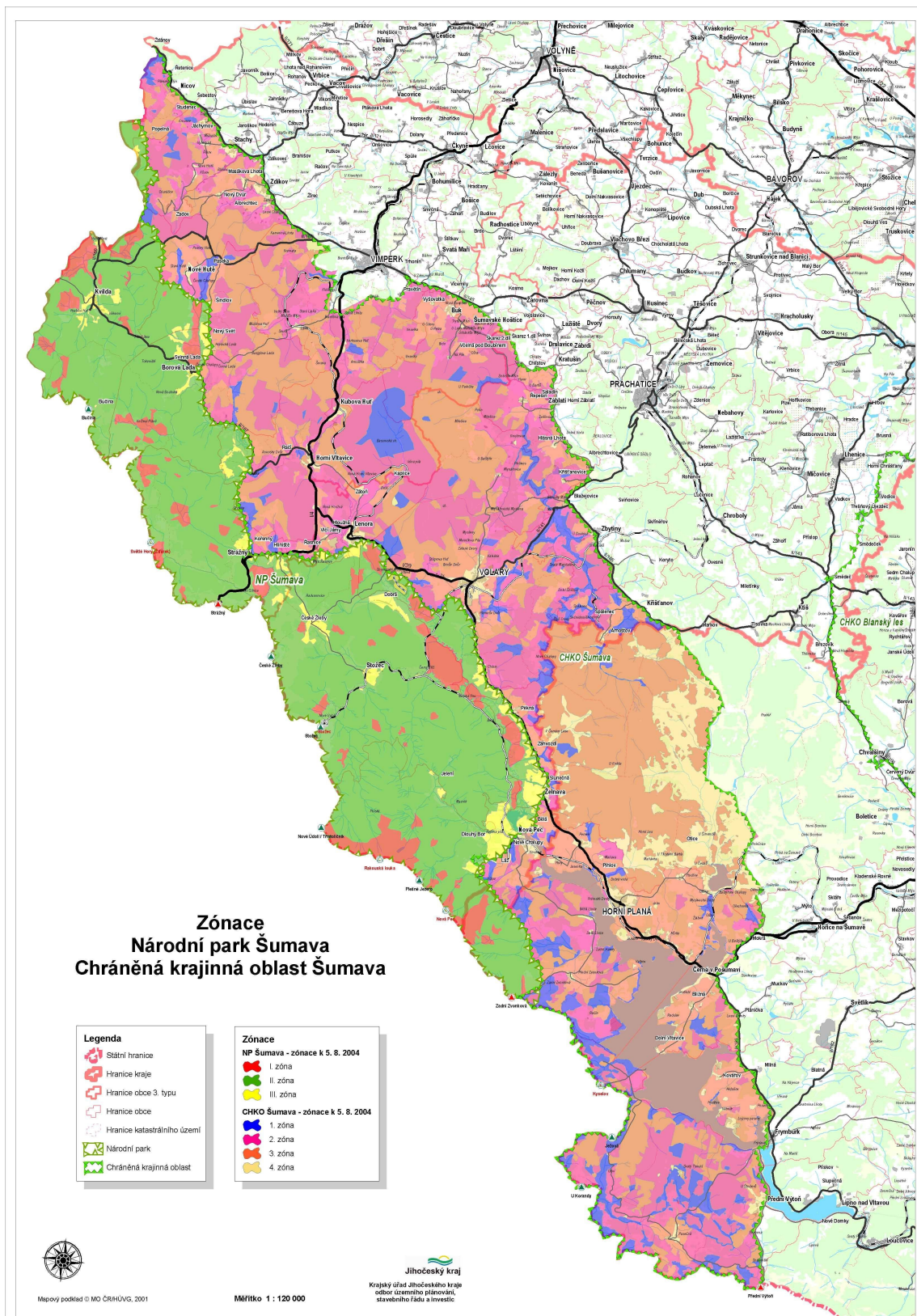
Noviny Nová Šumava [<http://www.npsumava.cz/1436/sekce/noviny-nova-sumava> – 18. 3. 2009]

Regionální informační servis [<http://www.risy.cz> – 12. 5. 2009]

Zákon č. 114/1992 o ochraně přírody a krajiny

Přílohy

Příloha č. 1: Zónace v NPŠ

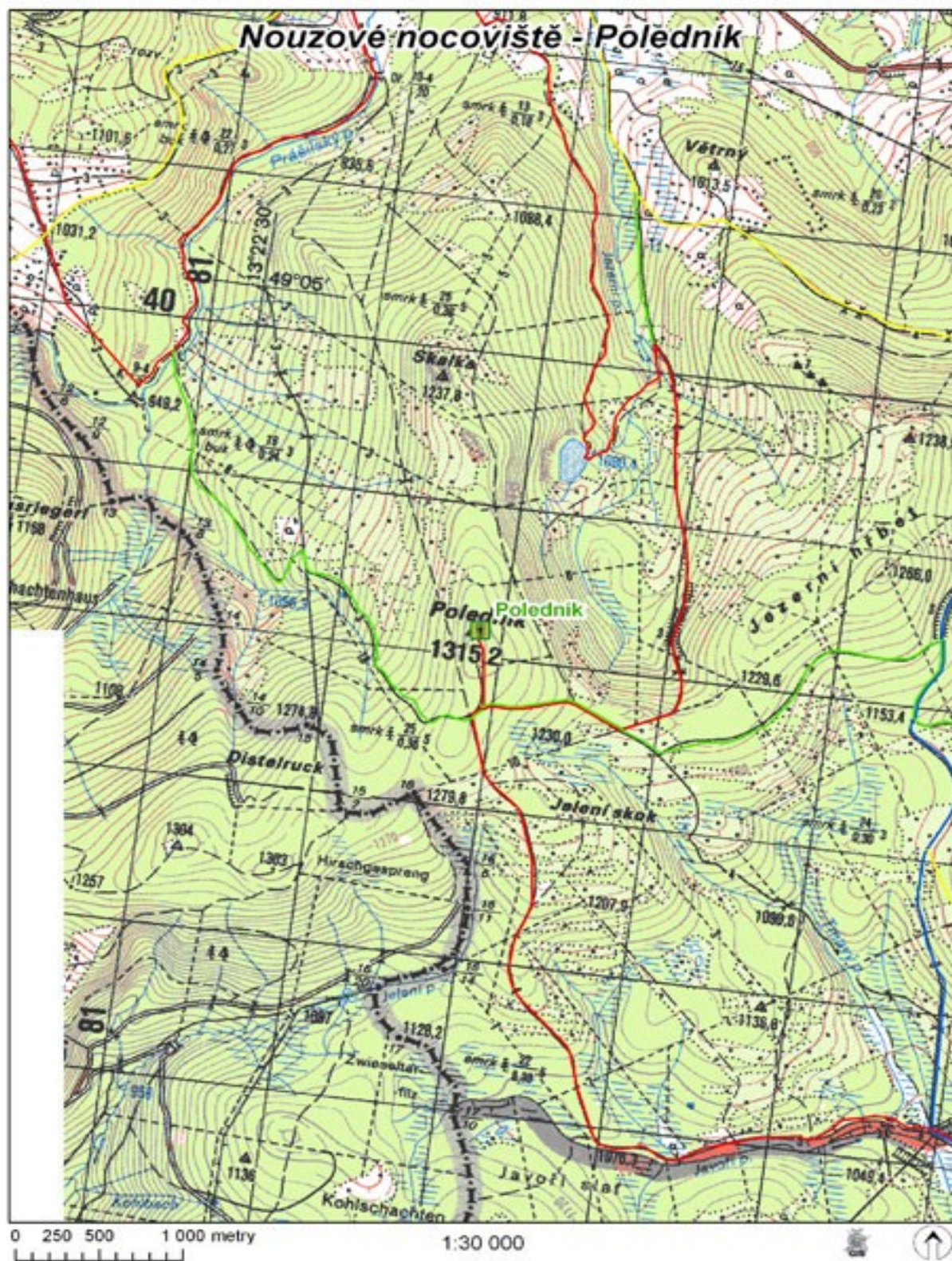
Příloha č. 2: NN Hůrka u Prášil

Zdroj: <http://www.npsumava.cz>

Příloha č. 3: NN Poledník

Zdroj: <http://www.npsumava.cz>

Příloha č. 4: NN Bučina

Zdroj: <http://www.npsumava.cz>

Příloha č. 5: NN Nové Údolí

Zdroj: <http://www.npsumava.cz>

Zdroj: <http://www.npsumava.cz>

Příloha č. 7: NN Strážný

Zdroj: <http://www.npsumava.cz>

8. Myslíte si, že by NN mohla prospět cestovnímu ruchu v NP Šumava?

ne

spíše ne

spíše ano

ano

9. Co byste navrhovali na zlepšení informovanosti o NN v NP Šumava?

.....
.....

Více informací ohledně nouzových nocovišť najdete na internetových stránkách NP Šumava www.npsumava.cz. V případě dotazů, týkajících se tohoto dotazníku, se prosím obračejte na e-mailovou adresu veronika.crhonkova@seznam.cz.

Zdroj: vlastní šetření

Příloha č. 9: Osnova řízeného rozhovoru se starosty obcí

- Uvítali jste vznik Nouzových nocovišť?
- Ovlivnila NN chod Vaší obce?
- Účastníte se správy NN?
- Na jaké úrovni je spolupráce se SNP?
- Máte vůči NN nějaké výhrady?

Zdroj: vlastní šetření

Příloha č. 10: Obrazová galerie

Obr. 1: Sídlo Správy NPŠ a CHKO ve Vimperku
Foto: autorka, 19. 1. 2009

Obr. 2: Budova SNP ve Vimperku
Foto: autorka, 19. 1. 2009

Obr. 3: Vimperk, zámek
Foto: autorka, 19. 1. 2009

Obr. 4: Vimperk, město
Foto: autorka, 19. 1. 2009

Obr. 5: NN v zimě
Foto: autorka, 21. 1. 2009

Obr. 6: NN v zimě
Foto: autorka, 21. 1. 2009

Obr. 7: Informační tabule NN
Foto: autorka, 19. 9. 2008

Obr. 8: Informační tabule NN
Foto: autorka, 19. 9. 2008

Obr. 9: Hygienické zařízení
Foto: autorka, 20. 1. 2009

Obr. 10: Zimní bivakování
Foto: autorka, 27. 1. 2009

Obr. 11: Běžkařská trať skrz NN Modrava
Foto: autorka, 21. 1. 2009

Obr. 12: Značení NN
Foto: autorka, 19. 9. 2008